

HE TANGI MO MATA HEREWINI.

Mari iho i tenei ka kororotia e te Hon. Wi Pere tana motini tangi mo Mata Herewini i whakaaturia mai e te waea o Ingarangi, no Maehe i tenei tau i mate ai ko te *motini tuarima* tenei o te hui :

" E pouiri ana tenei hui mo te rongo mate mai o te pouaru a Pihopa Herewini, pihopa tuatahi o Niu Tirani : e 98 ona tau ka moe nei i te moenga roa : i kaha tenei hakui ki te awhina i tana hou tane i ana mahi i nga wa o mua, a ahakoa i tawhiti noa atu ia e noho mai ana, ara i Ingarangi, i koei katon ia ona whakairo, i ona hapu Maori, a kaore i mutu mai tona aroha ki a ratou."

I mea a Wi Pere i tino mohio ia ki a Mata Herewini. I nga wa o te raruraru ka tonoa ia me tetahi atu ki Waikato. I te ahiahi ka haere rana ki te whare o te Pihopa na Mata Herewini i huaki te whare kia rana, a, mana akitia ana raua e te pihopa raua ko tona hoa. Hei koei ka tatakitia te apakura : -

Ka whari ra e taku hou kotuku.

Taku aua nui ki te nui o te iwi.

Nga war e tau i runga i te Rauiri.

He hingaanga whare nui kei ahau anake ra

Na te Rev. F. W. Tiatene i tautoko te motini, i mea ia, no te tau 1873 ka whakaukia ia e Pihopa Herewini, i te tau 1894 ka kite i a Mata Herewini i Ingarangi, ko ona tau. E maraia tonu ana tona ngakau, e maa tonu ana tona aroha ki tona Iwi Maori, i unu ia ki te ahua o te Maori. He tokomaha nga tangata nuanu kua mahi i waenganui i te Iwi Maori, engari kei wareware tatou ki a ratou wahine, ki o ratou kai awhina, i uru tahi nei ki a ratou mahi, ki o ratou mate. E tae tenei motini ki nga whanaunga o Mata Herewini, a e Iwi Maori i te mea kahore i wareware i te Iwi Maori to ratou whanaunga i tukua mai ki te Iwi Maori. I te panuitanga i te motini ka tu katoa te hui, me te tu puka ano.

TE KOTAHITANGA O TE AUTE.

Mari iho i te Tangi mo Mata Herewini ko te rapu ingoa hou mo Te Kotahitanga o nga Tamarii o Te Aute. I mea a te Tatana he mea nui rawa tenei ki te Aute ki te Iwi Maori katoa te hanganga he ingoa hou mo te Kotahitanga. I timata tenei Kotahitanga ki Te Aute, i whanaui ki reira, i whangaui, i whakakakahuria, i iriiria ki Te Aute, ka ro nga tau o ta ratou tamarii, tona inahine e torea ana kua whakahoutia te ingoa o ta ratou

tamarii ka ro nei ona tau a ko te tangata e tohe nei kia iriiria houtia ko taatahi ano o nga tungaane o ta ratou tamarii ko Aprana Turupa Ngata, M.A., LL.B., M.H.R. He tamarii pono a Aprana na Te Aute, na reira he take tino nui ano i hihiia ai ia kua whakahoutia he ingoa mo te Kotahitanga. Ko te he o te ingoa tawhito he tutaki i etahi tangata ki waho ahakoa e hihiia nui ana ratou ki te tautoko i nga mahi a te Kotahitanga. E rua nga tino take tenei Kotahitanga : Tuatahi, he whakakotahi i nga tamarii o te Aute ; Tuarua, he hapui i te Iwi Maori, heoi ki te whakaputaia kotia he ingoa, ka he te putake tuatahi. Ko te ingoa hei te ingoa tau, reka ki te tarianga, kua te ingoa reka kina.

Hei koei ka panuitia e Te Tatana te ripata a te Komiti i whakamua i te hui i Retorua hei whiriwhiri ingoa ; ko te ratou ingoa i whakatum ai ko Te Kotahitanga o Te Aute.

I mea a Rev. Nikora Tautou ko te ingoa pai ko Te Kotahitanga o te Iwi Maori.

I motinitia e Wi Pareire ko Te Kotahitanga o Te Aute he ingoa. I tautokona e Reweti Kohere te motini a Wi Pareire. I mea ia me whakaae ko ta te Komiti ingoa i whiriwhiri ai no te mea he roa te wa i ata rapa ai ratou he ingoa, a he tikanga hoki me tautoko ta te Komiti me hore ka hore he take nui e taka ai ta ratou he ingoa. Ko te wahi kimo e te ingoa tawhito ko "Nga Tamarii o te Aute" he arai atu i nga tamarii o etahi atu kua. Kahore he he o te panuitanga i Te Aute, kia mautua ai te wahi i whanaui ai te Kotahitanga ki te aua, kia whai mautua ai hoki hei panui, no te mea e mautua ana ko te tangata a te Iwi Maori he kai na te kua. Ahakoa ki te piri tonu te ingoa o te Aute e kore e kua na Te Aute anake tenei Kotahitanga, me te Kotahitanga o te Tuhiri o Waitangi kahore i kua na Ngapuhi anake engari no nga hapu Maori katoa.

I mea a Rev. Ahipene Rangitaki te ingoa, ko te Kotahitanga Maori o Te Aute.

I whakaae a Wi Pere kia whaihua motini te ingoa o Te Aute no te mea ko te ditiro katoa nga karami o te Iwi Maori ki Te Aute, kei te tono moari ki Te Aute. Na te Kotahitanga o Waitangi i whakamutu te hoko whenua, a he kamatua ia i hapui i tana Kotahitanga, kahore nei ano kia mate. Ki te kapea te ingoa o te Aute ki te tukua ki te iwi nui te whakahaere ka mate, o kore e ora.

I tautoko a Tama Atapata i Te Kotahitanga o Te Aute.